

Rapportage Enquête digitale schoolboeken

Versie 1.0

Evelien Krikhaar, Joli Luijckx & Marian Bruggink

© 2022

Colofon

Deze rapportage is ontwikkeld in het kader van een peiling in 2022 naar Beschikbaarheid digitale leermiddelen voor leerlingen met dyslexie door Dyslexie Centraal en Balans.

Inleiding & samenvatting

In februari 2022 is vanuit Dyslexie Centraal in samenwerking met Oudervereniging Balans een korte enquête uitgezet over digitale aangepaste schoolboeken. Aanleiding voor het uitzetten van de enquête waren de steeds terugkerende signalen van gebruikers over knelpunten bij het verkrijgen en gebruiken van aangepaste digitale schoolboeken.

In juni 2022 blijkt de enquête in totaal 63 keer te zijn ingevuld, voor de helft daarvan gaat het om ouders. Ruim 20% van de respondenten is dyslexiecoach, dyslexiecoördinator of ondersteuningscoördinator. De overige respondenten bestaan uit ib'ers, dyslexiespecialisten/behandelaren, leerlingen, studenten, ib'ers of leraren. Driekwart van de respondenten heeft ingevuld dat zij digitale aangepaste schoolboeken nodig hebben voor een leerling uit het voortgezet onderwijs.

De meeste respondenten geven aan dat digitale aangepaste boeken door Dedicon worden geleverd (64%). In de overige gevallen wordt aangegeven dat de uitgever (10%) of de school (16%) zelf zorgt voor een digitaal bestand van het lesboek. Op de vraag of alle benodigde digitale aangepaste schoolboeken ook daadwerkelijk leverbaar zijn, geeft bijna de helft van de respondenten aan dat maar een deel leverbaar is, en 10% geeft aan dat deze helemaal niet leverbaar zijn. Slechts 14% geeft aan dat wel alle benodigde digitale boeken leverbaar zijn.

Op de vraag wat respondenten hebben gedaan om de boeken die niet leverbaar zijn toch te krijgen, antwoordt 40% dat zij hierover overlegd hebben met school, 36% heeft contact opgenomen met Dedicon en 21% met de uitgever van het boek. Van alle respondenten geeft 37% aan dat het om meer dan vier vakken gaat waarvoor digitale aangepaste lesboeken niet beschikbaar zijn.

Op de vraag of de aangepaste digitale lesboeken goed werken bij gebruik in de voorleessoftware geeft ongeveer een derde van de respondenten aan dat de boeken die zij gebruiken goed worden voorgelezen. Net zoveel gebruikers (37%) zijn echter juist niet tevreden over de bruikbaarheid en geven aan dat de digitale bestanden maar ten dele of zelfs helemaal niet goed worden voorgelezen.

Hoewel het hier gaat om een verkennende kleinschalige enquête, geven de resultaten een goed beeld van de drempels die gebruikers van aangepaste digitale lesboeken ervaren. De noodzaak om de toegang tot aangepaste digitale schoolboeken beter in te richten en de bruikbaarheid van de digitale bestanden te verbeteren is hierdoor nog duidelijker geworden. Met dit rapport over de resultaten van de enquête willen we deze noodzaak

nog eens onder de aandacht brengen bij beleidsmakers en bij hen aandringen op het nemen van maatregelen die de toegankelijkheid en beschikbaarheid van digitale leermiddelen kunnen helpen vergroten.

Resultaten

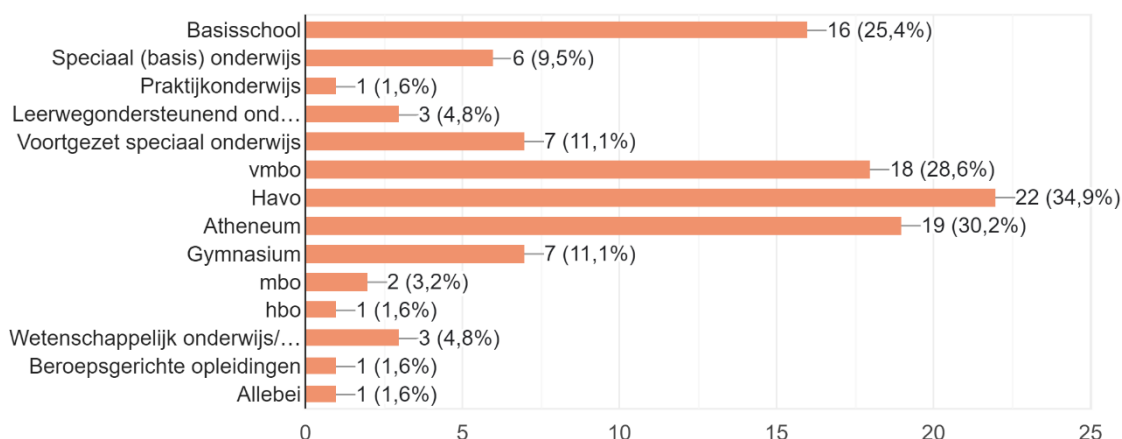
De enquête over digitale aangepaste schoolboeken bestond uit tien vragen: acht meerkeuzevragen (vaak met vrij in te vullen optie 'anders') en twee open vragen. Aan het einde van de vragenlijst was er ruimte voor opmerkingen of een toelichting. De enquête is in het voorjaar van 2022 in totaal 63 keer ingevuld, voor de helft daarvan ging het om ouders. Ruim 20% van de respondenten is dyslexiecoach, dyslexiecoördinator of ondersteuningscoördinator. De overige respondenten bestaan uit ib'ers, dyslexiespecialisten/behandelaren, leerlingen, studenten, ib'ers of leraren. Hieronder gaan we in op de resultaten van enkele vragen uit de enquête; het volledige overzicht van de resultaten is op te vragen bij Dyslexie Centraal.

Onderwijsvorm

Op de vraag voor welke onderwijsvorm de digitale schoolboeken nodig zijn (meerdere antwoorden mogelijk), antwoordden de meeste respondenten dat dit voor het voortgezet onderwijs is. In totaal is het voortgezet onderwijs (vmbo, havo, atheneum, gymnasium) 66 keer als antwoord gegeven. Voor het basisonderwijs hebben 16 respondenten aangegeven hier digitale schoolboeken voor nodig te hebben. Andere onderwijsvormen, zoals het speciaal (basis)onderwijs (6 respondenten) en voortgezet speciaal onderwijs (7 respondenten), worden minder vaak genoemd.

Voor welke onderwijsvorm heb je de digitale schoolboeken nodig? (Meerdere antwoorden mogelijk)

63 antwoorden

Bestellen

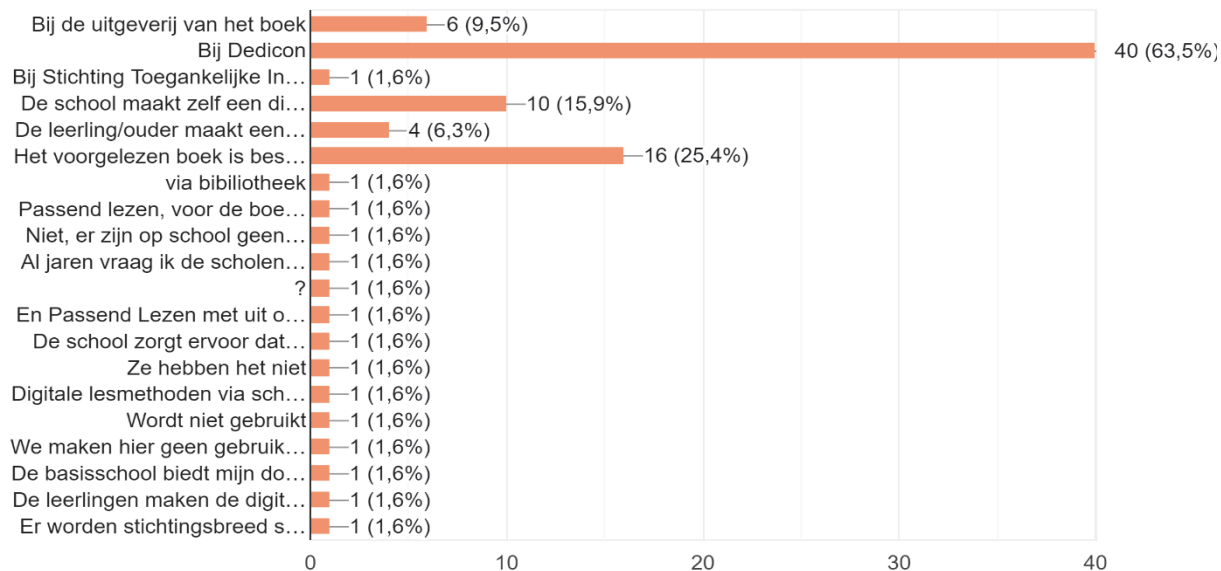
Digitale aangepaste schoolboeken worden door de gebruikers vooral besteld bij Dedicon (40 keer aangegeven). Anderen geven aan dat het voorgelezen boek beschikbaar is in de online leeromgeving van de school (16 respondenten) of dat school zelf een digitaal bestand van het lesboek maakt (10 respondenten). Een klein aantal geeft aan dat digitale boeken bij de uitgever van het boek besteld worden (6 respondenten) of dat leerlingen/ouders zelf een digitaal bestand van het boek maken (4 respondenten).

Er worden Stichting breed schoolboeken ingescand

De school zorgt ervoor dat mijn zoon alle boeken digitaal heeft

Waar bestel je de digitale aangepaste lesboeken? (Meerdere antwoorden mogelijk)

63 antwoorden

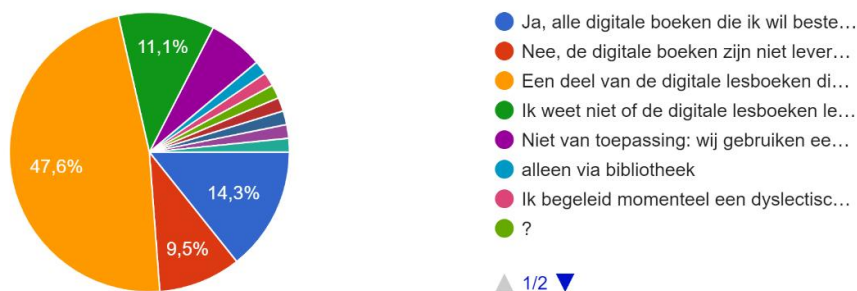

Leverbaarheid

Op de vraag of de digitale aangepaste schoolboeken die je nodig hebt, leverbaar zijn, antwoordde maar liefst 48% (30 respondenten) dat maar een deel van de digitale lesboeken leverbaar is en 10% geeft aan dat de boeken helemaal niet leverbaar zijn. Slechts 14% van de gebruikers zegt dat *alle* benodigde boeken leverbaar zijn.

Zijn de digitale aangepaste schoolboeken die je nodig hebt leverbaar?

63 antwoorden

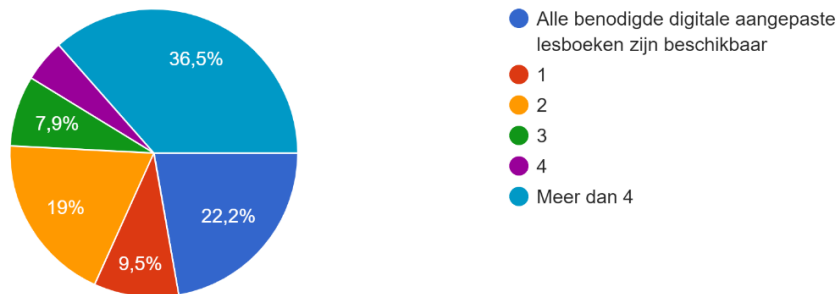
School gebruikt oude schoolboeken. Deze zijn niet digitaal aan te leveren.

Veel boeken zijn wel leverbaar maar niet geschikt om te gebruiken met een tekst naar spraak software, dit geldt ook voor de meeste digitale lesomgevingen.

Op de vraag voor hoeveel vakken de gebruiker wel digitale aangepaste boeken nodig heeft maar niet kan krijgen, geeft 37% aan dat dat voor meer dan vier vakken geldt.

Voor hoeveel vakken heb je wel digitale aangepaste lesboeken nodig en kun je deze NIET krijgen?

63 antwoorden

Respondenten geven daarbij aan wat ze gedaan hebben om de boeken die niet leverbaar zijn toch te krijgen. Ook hier waren meerdere antwoorden mogelijk. Er is 22 keer ingevuld dat ze overlegd hebben met school over de mogelijkheden, 20 keer is aangegeven dat hierover navraag is gedaan bij Dedicon en 12 keer is ingevuld dat de gebruiker de uitgever benaderd heeft.

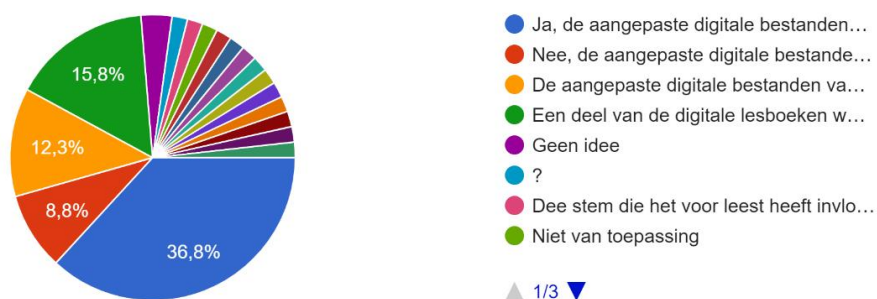
Ik heb zelf voor eigen gebruik een scan gemaakt. Deze zet ik per hoofdstuk klaar in de software.

Bruikbaarheid

Tot slot is er gevraagd naar de bruikbaarheid van de aangepaste digitale schoolboeken in de voorleessoftware. Van de gebruikers geeft 37% aan dat de bestanden goed worden voorgelezen. Net zoveel gebruikers is juist niet tevreden over de bruikbaarheid: 16% zegt dat slechts een deel van de schoolboeken goed wordt voorgelezen, 12% zegt dat bestanden maar deels goed worden voorgelezen en 9% geeft aan dat digitale bestanden helemaal niet goed worden voorgelezen.

Werken de aangepaste digitale lesboeken goed bij gebruik in de voorleessoftware?

57 antwoorden

De stem die het voorleest heeft invloed op het gebruik, niet alle stemmen zijn fijn om naar te luisteren

Het lukt nog niet om ermee te werken

Ik denk dat het probleem grotendeels komt doordat de schoolboeken nu elk jaar wijzigen. De online methodes hebben soms wel een voorleesfunctie, maar dat werkt niet goed of is slecht te verstaan.

Aanbevelingen

Hoewel de resultaten uit deze enquête gebaseerd zijn op een relatief kleine steekproef, waar geen statistische analyses op gedaan kunnen worden, geven ze wel aanwijzingen voor de ervaren knelpunten en zicht op waar de pijn zit bij gebruikers als het gaat om digitale leermiddelen voor kinderen met een beperking.

Wij verzoeken de overheid om de hier geschetste ervaren knelpunten omtrent de beschikbaarheid en bruikbaarheid van digitale leermiddelen serieus te nemen en beleidsmatige beslissingen te nemen om deze problemen te helpen oplossen. Goed onderwijs en de daarvoor benodigde leermiddelen moeten voor iedereen toegankelijk zijn, ongeacht waar je vandaan komt en wat voor belemmeringen je ook hebt.

Het is belangrijk om er bij de uitgeverijen op aan te dringen dat ze digitale lesmaterialen in goed bruikbare vorm beschikbaar maken en aanleveren. De kennis over technieken om de digitale bronbestanden geschikt te maken voor gebruik in alle versies van voorleessoftware is aanwezig, en deze zou toegepast moeten kunnen worden, door de uitgever zelf, of anders met inzet van externe experts of specialisten, zoals die bijvoorbeeld bij Dedicon aanwezig zijn. De overheid en de uitgevers zijn nu aan zet !

Wilt u alle resultaten van deze enquête inzien? Of heeft u vragen over deze rapportage? Neem dan contact met Dyslexie Centraal: info@dyslexiecentraal.nl of bel met 024 382 32 33: bereikbaar op maandag en donderdag van 12.00 tot 14.00 uur.